

REDACTIONEEL

VORIG JAAR INITIEERDEN POLITIE EN HULPVERLENING EEN AANTAL PROJECTEN EN MAATREGELEN OM EFFECTIEVER TE KUNNEN OPTREDEN TEGEN PLEGERS VAN HUISELIJK GEWELD. EEN UITSTEKENDE AANZET, VINDEN **MARIET HOUWEN** VAN DE REGIOPOLITIE AMSTERDAM / AMSTELLAND EN **MARISKA VAN DEN CORPUT** VAN VROUWENOPVANG AMSTERDAM. ZIJ WERKEN SAMEN IN HET GEWELD IN RELATIE INTERVENTIE PROJECT (GRIP). VERDER AANDACHT VOOR PUBLICATIES OVER MISBRUIKTE KINDEREN, JONGENS EN MANNEN EN OVER OPVANG VAN SLACHTOFFERS VAN VROUWENHANDEL. IN DE RUBRIEK WETENSWAARDIGHEDEN INFORMATIE OVER BEHANDELING VAN LICHT VERSTANDELIJK GEHANDICAPTE PLEGERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK EN OP DE AGENDA DE WORKSHOPCYCLUS VAN TRANSACT EN EEN NIEUWE THEMABIJEENKOMST VAN HET STEUNPUNT SEKSUEEL GEWELD.

Je hébt je vrouw niet te slaan

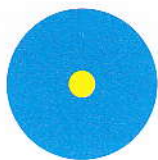
Huiselijk geweld is een structureel probleem, dat vraagt om een structurele bestrijding. Ingrijpen zal niet altijd direct het gewenste resultaat opleveren, maar niet ingrijpen is veel schadelijker. Vanuit deze overtuiging hebben politie en hulpverlening per 1 februari vorig jaar een duidelijke koerswijziging in gang gezet. Hoe zijn zij gevaren?

Mishandeling, verkrachting en vernedering binnen het gezin. Dat het om incidenten zou gaan, zal anno 2001 niemand meer hard durven maken. Onderzoek van het Ministerie van Justitie in 1997 heeft uitgewezen dat 45% van de gehele Nederlandse bevolking ooit slachtoffer is geweest van relationeel geweld.

Onder de slogan *Relationeel geweld de deur uit* lanceerde de Regiopolitie Amsterdam / Amstelland nu een jaar geleden de pilot *Een uniforme afhandeling van relationeel geweld*, inmiddels aangeduid als *Project Huiselijk Geweld*. De opdracht: een vakkundige benadering van slachtoffers en een handelsgericht optreden naar daders.

Tegelijkertijd ging na een intensieve voorbereiding de uitvoerende fase van het *Geweld in Relaties Interventie Project (GRIP)* van start. Het GRIP, een initiatief van Vrouwenopvang Amsterdam en de politie, is een behandelprogramma voor mannelijke plegers van huiselijk geweld. Hoewel het bij dit project alleen gaat om

mannelijke daders en in de politie-pilot om álle daders van relationeel geweld, dus ook een kleine minderheid van vrouwen en kinderen, is duidelijk dat beide projecten elkaar ondersteunen en versterken. Daders van huiselijk geweld oppakken én aanpakken, zo luidt in het kort de gezamenlijke doelstelling. Een nieuwe regel, het afgelopen najaar door politie en justitie in Amsterdam afgekondigd, geldt daarbij als een belangrijk extra instrument. Konden slachtoffers vroeger na een aangifte de officier van justitie nog verzoeken om van vervolging af te zien, nu is dat niet meer mogelijk. De politie grijpt altijd in, ongeacht de eventueel veranderde wens van het slachtoffer daarover. Of het werkt? In tegenstelling tot wat critici beweerden, namelijk dat dit aantal hierdoor zou afnemen, is het aantal meldingen gestegen, van 9 naar 35 in één district in één maand tijd. De drie geschetste ontwikkelingen vormen een ondubbelzinnig antwoord op geweld achter de voordeur en worden hoog gedragen door zowel korpschef Jelle Kuiper als het Openbaar

Ministerie. Met recht, want huiselijk geweld staat in een nog vaak onderschatte relatie tot het geweld in de samenleving.

SCHULD

Mariet Houwen is inspecteur van politie en projectleider van het Project Huiselijk Geweld en GRIP, waarbij twee Amsterdamse wijkteams betrokken zijn. Zij legt de stappen uit tussen melding of aangifte van huiselijk geweld en een eventuele instroom in het GRIP.

“Die stappen zijn voor de politie heel duidelijk,” zegt ze. “Het slachtoffer komt bij de politie of, in geval van heterdaad, de politie komt bij het slachtoffer.

Is het feit zwaar genoeg, dan wordt de dader meteen in verzekering gesteld. We hebben drie dagen om het onderzoek rond te maken. Blijkt het delict zo zwaar dat er een straf van minimaal vier jaar op staat, dan is het mogelijk dat de dader in bewaring gaat. Een lagere strafmaat zou hem een boete, een voorwaardelijke straf of een taakstraf kunnen opleveren.”

Ingewijden weten dat het bij een strafmaat van vier jaar om zeer ernstige mishandeling gaat, in de orde van poging tot wurging of doodslag. Op jarenlange ‘eenvoudige’ mishandeling staat een straf van twee jaar, hoe ingrijpend de psychische beschadigingen voor het slachtoffer ook kunnen zijn. Toch heeft het aanhouden van de daders veel meer effect dan het sussende optreden waartoe de politie zich vroeger zo vaak beperkt zag.

Mariet Houwen: “Bij geweld in relaties is er sprake van een probleem in de gezinscultuur. Een dader zal in eerste instantie altijd zeggen dat het slachtoffer zelf schuld heeft, al was het maar omdat ze een kopje verkeerd heeft neergezet. Door een aanhouding wordt een dader aangesproken op zijn eigen gedrag. Je laat zien dat

mishandeling niet getolereerd wordt, aan hem, maar ook aan de vrouw en eventuele kinderen. Kinderen leren op die manier direct wat de gevolgen zijn van gewelddadig gedrag. Het mag niet, klaar. Je hebt je vrouw niet te slaan.”

AANGELEERD GEDRAG

Mariska van den Corput omarmt dit statement van harte. Zij is vanuit de Vrouwenopvang Amsterdam verantwoordelijk voor de coördinatie van het GRIP, het daderbehandelingsprogramma dat aansluit op ingrijpende politie-optreden. Binnen het GRIP wordt huiselijk geweld gezien als een middel om macht en controle uit te oefenen over de ander, of dat nou uit een superioriteitsgevoel is of uit onmacht. De behandeling is erop gericht het aangeleerde gedrag waarvan bij mishandeling sprake is, weer af te leren, om misbruik te veranderen in respect.

Bij de uitvoering van het GRIP zijn behalve tal van instanties ook justitie en reclassering nauw betrokken. Het GRIP is dan ook een justitieel behandelprogramma. “Dat betekende bij de start van het experiment,” zegt Mariska van den Corput, “dat alleen de in verzekering gestelde plegers van huiselijk geweld in aanmerking kwamen. Omdat dit er niet zoveel waren, hebben we er nu voor gekozen ook die daders toe te laten tegen wie wel aangifte is gedaan, maar die niet in verzekering zijn gesteld.”

Voor toelating tot het behandelprogramma gelden daarnaast nog een aantal voorwaarden. Aangezien het om een groepsbehandeling gaat, kunnen alleen Nederlands-sprekende mannen instromen. Deelnemers moeten met een eventuele verslaving kunnen omgaan en verder moeten ze het nut van behandeling inzien.

Bij de behandeling zijn vijf therapeuten betrokken, afkomstig van De Waag, GGZ Buitenamstel en de Vrouwenopvang zelf. Deze maand is de eerste behandelgroep van start gegaan. Het programma duurt 24 weken, eens in de week 2,5 uur. Thema's zijn de tactieken die mannen gebruiken om macht en

controle uit te oefenen over hun partner. “Elk van de acht thema's,” vertelt Mariska van den Corput, “staat gedurende drie weken centraal volgens een gestructureerde aanpak. De eerste week wordt het thema geanalyseerd. Bijvoorbeeld: Wat betekent psychische mishandeling? Waarom deed je dat? Waarom op die manier? De tweede week tonen we een videofragment met een rollenspel waarin de besproken tactiek wordt nagespeeld. Vervolgens worden de motieven nog verder uitgesplitst. Welke gedachten had je? Wat voelde je? Welk effect had het op je partner, op je kinderen? In de laatste week staat het oefenen met alternatief gedrag centraal. Ze leren hoe ze het in bepaalde situaties anders hadden kunnen doen.”

Ook seksueel geweld wordt als thema behandeld. De politie daarentegen besteedt aan het aandeel van seksueel geweld binnen relationeel geweld weinig extra aandacht. “Verkrachting en incest komen voor in aangiften,” zegt Mariet Houwen, “maar worden vaak genoemd als onderdeel van een geheel aan vernederingen en bedreigingen. Een probleem met huiselijk geweld is dan ook dat er meestal sprake is van een scala aan misdrijven. Waar het in onze aanpak om gaat, is dat de mentaliteit verandert en dat ál het geweld ophoudt.”

GEEN EXCUSES

Ook binnen het politiekorps zelf was mentaliteitsverandering noodzakelijk voor het succes van de nieuwe aanpak. Een jarenlange confrontatie met vrouwen die de ene dag aangifte doen en de volgende dag weer hand in hand met hun partner over straat gaan, had bij veel agenten geleid tot cynisme of gelatenheid.

Mariet Houwen vindt dat begrijpelijk. Aan haar vorig jaar de taak politieambtenaren van de wijkteams Houtmankade en Lodewijk van Deysselstraat op te leiden ter voorbereiding op de projecten. Zij deed hiervoor ervaring op in de Verenigde Staten. In San Fransisco zag zij de effecten van een handelsgericht

politie-optreden en in Duluth, de plaats die zijn naam gaf aan de behandelmethodiek waarop het GRIP is gebaseerd, maakte zij kennis met daders die door de therapie waren veranderd in berouw- en begripvolle partners van hun vroegere slachtoffers. Ook in de politie-opleiding was bewustwording het belangrijkste streven. Houwen confronteerde de cursisten hiertoe onder andere met de eisen die zij stellen aan hun eigen partners. Ofschoon soms pijnlijk -meer dan eens meldden zich slachtoffers binnen de eigen gelederen- droeg dit belangrijk bij aan het inzicht in de achtergronden en het proces van machtsuitoefening. De grootste eye-opener was echter een even simpel als werkbaar gegeven. "Verzachtende praatjes en argumenten van daders en slachtoffers? Het zal allemaal wel, maar ze doen er niet toe. Mishandeling mag niet, punt uit. Daar zijn geen excuses voor."

Ditzelfde houvast probeert Mariska van den Corput vrouwen mee te geven via de opvang. In de afgelopen anderhalf jaar was zij verantwoordelijk voor het opzetten van vier ambulante steunpunten, waar vrouwen die te maken krijgen met huiselijk geweld, terecht kunnen voor hulp en informatie. Een laagdrempelige, kortdurende vorm van hulpverlening, die tevens kan dienen als ingang naar meer intensieve hulpverlening.

Over de effecten van het GRIP en Project Huiselijk Geweld op het aantal slachtoffers dat zich meldt bij de ambulante steunpunten, valt nog weinig te zeggen. Andersom is het resultaat duidelijk. De toeloop van vrouwen naar de politie is aanmerkelijk vergroot. Enerzijds komt dit doordat het doen van aangifte vanuit de steunpunten wordt gestimuleerd en zonodig begeleid. Anderzijds zorgt een meer op hulpverlening toegespitste en duidelijker benadering van de politie

voor drempelverlaging bij het doen van aangifte. "Vrouwenopvang en politie vertellen nu hetzelfde verhaal," zegt Mariet Houwen. "We zijn veel dichter bij elkaar gekomen."

Beiden zijn tevreden over de samenwerking, ook met andere instanties. Met name door voorlichting hopen zij de aangifte-bereidheid van vrouwen verder te bevorderen en de instroom in het GRIP te vergroten. Zij zien de ontwikkelingen in het afgelopen jaar als een uitstekende aanzet, een degelijk en breed gedragen kader waarbinnen de nieuwe aanpak verder gestalte kan krijgen. Mariet Houwen: "Het heeft tijd nodig voor alle neuzen bij politie en justitie dezelfde kant op staan, maar ik ben overtuigd van het effect. In Duluth heb ik de resultaten gezien: 25% van de daders stopt met het geweld na aangifte, 67% na behandeling. Ik twijfel niet aan het succes."

SEKSUEEL MISBRUIK

Werdt, L de. *Een ridder laat zich niets opdringen: speltherapie met misbruikte jongens*. Een boek over de wijze waarop speltherapie kan bijdragen aan verwerking van de gevolgen van seksueel misbruik bij jongens. Utrecht: HVU Press, 2000. 72 p.

Wijnne, Chris. *Groepshulpverlening aan mannen met seksueel misbruikervaringen: handleiding, methodiekbeschrijving*. Deze handleiding, een uitgave van de Stichting Mannenhulpverlening na Seksueel Misbruik, bevat naast informatie over seksueel misbruik en methodische handvatten ook voorbeelden van programma's en werkvormen die gebruikt kunnen worden in de begeleiding van seksueel misbruikte mannen. Te bestellen voor f 7,50 (excl. verzendkosten) bij Chris Wijnne, T 050 5422110.

Bakker, Hilde. *Voorzichtig met angst. Over seksueel misbruik van kinderen*. Brochure bedoeld voor volwassenen die

PUBLICATIES

dagelijks bezig zijn met kinderen, zoals leerkrachten, sportdocenten of begeleiders, en die in een vroeg stadium seksueel misbruik kunnen signaleren. Aan de orde komen het opvangen van signalen van kinderen, de omgang met vermoedens en manieren om deskundige hulp en begeleiding in te schakelen. Te verkrijgen bij de boekhandel, ISBN 90-5050-851-0. Prijs: f 12,50.

Ministerie van Justitie, WODC. *Jeugd en seksueel misbruik. Justitiële verkenningen*.

Jaargang 26, no. 6, 2000, 149 pag. Een aflevering uit de reeks Justitiële Verkenningen, waarin dit keer het thema 'Jeugd en seksueel misbruik' inhoudelijk wordt uitgediept. Aan de orde komen onderwerpen als gedwongen prostitutie van meisjes, behandeling van jeugdige zedendelinquenten, en problemen bij opsporingen in kinderporno- en ontuchtzaken. Informatie bij WODC Infodesk, T 070 3706553.

CULTUURSPECIFIEKE HULPVERLENING

Steunpunt Seksueel Geweld. *Cultuurspecifieke hulpverlening na seksueel geweld*. Deze congresbundel bevat een verslag van het congres *Geduld heeft de tranen gedroogd* dat op 9 november 2000 gehouden is. Naast lezingen van Usha Marhé, Maria Meinora, Vera Schüller en Indra Boedjarath zijn de zeven workshops van die dag in de bundel verwerkt. Deze workshops omvatten diverse onderwerpen waaronder seksueel misbruik bij allochtone kinderen, hulpverlening aan meisjes met een islamitische achtergrond, seksueel misbruik van Marokkaanse jongens en seksueel geweld bij vluchtelingen. Te bestellen voor f 15 bij het Steunpunt Seksueel Geweld, T 020 5555227

ONDERWIJS

Gemeente Den Haag. *Route bij (een vermoeden van) mishandeling, verwaarlozing en seksueel geweld*. De school kan een belangrijke rol spelen bij het signaleren van mishandeling, het op gang brengen van hulp en het bieden van ondersteuning. Een publicatie